

Locuinta Redactorului

si

Cancelaria Redactiunii

e in

Strat'a tragatoriului [Ló-vésztoza], Nr 5.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decat numai de la corespondentii regulari ai „Federatiunii.”
Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune

Pre trei lune . . . 3 fl. v.

Pre siese lune . . . 6 „ „

Pre anulu intregu . 12 „ „

Pentru Romanii :

prea. intregu 30 Fr. = 30 Lei u

„ 6 lune 16 „ = 16 „ „

„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru inseratiuni :

10 or. de linia, si 30 or. taca'sa tim

brale pentru tiesce-care publica-

tiune separatu. In locul deschis

20 or. de linia.

Unu exemplariu costa 10 cr.

Invitare de prenumeratiune

la diuariulu politicu

„FEDERATIUNEA“

pre patrariulu 11. aprilie—iuniu 1872.

DD. abonati, alu caroru abonamentu espira cu finea lunei curinte, marte, se binevoiesca a-si reinnoi abonamentele catu mai curundu, pentru ca respectivii DD. abonati se pota fi feriti de irregularitati in primirea diuariului, era Administratiunea si Expediti'a de complicatiuni, cari provinu d'in intardiatele insinuari la abonamentu.

Conditiiunile de prenumeratiune remanu cele d'in fruntea diuariului.

Redactiunea.

Pest'a, 30. mart. 1872.
11. apr.

Revolutiune parlamentaria in Camer'a deputatiloru Ungariei are partea sa cea buna nu numai pentru cuventulu ca impedece crearea unoru legi reactionarie, ci si in alta privintia, si acest'a este ca abtinenandu-se de la cuventu deputatii d'in partia guvernamentale, deputatii d'in oppositiune, avendu scopulu de a face imposibile votarea legii amentite, prin neterminabili cuventari, sunt siliti a lua cuventulu aproape toti si intr'acesti-a, firesce nu numai corifeii celloru doue fractiuni alle oppositiunii, ci tote capacitatile, cari se afla in sinulu ei, apoi in fine deputati, cari in cursulu sesiunii intregu — ne luandu cuventulu neci odata, prin urmare nu li s'au potutu cunosce parerile si convictiunile in cestiunile de libertate, — avura occasiunea d'a le descoperi acum. Monologe lelor dara au indoita importantia, si catu pentru noi in specie, si a nume in privintia cestiunii de natiunalitate, care, de si D. Babesiu o considera numai ca o simpla cestiune de cultura, precum au dechiaratu in cuventarea sa, polemizandu cu Giczzy si cu A. Romanu si lingusindu magiarismulu, chiaru pre socotel'a principieloru ce afirmá ca le sustiene, — noi am consideratu o pururea si o consideramu ca cestiune de libertate per excellentiam si avemu mare multumire d'a poté constatá, ca tote capetele celle mai luminate d'in oppositiune o considera assemene, dar avemu mai de parte multumire si pentru cuceririle ce au facutu cestiunea de natiunalitate intre deputatii d'in camer'a Ungariei. De la inchierea pactului dualisticu in coce, amutisse si acelle pucine voci, cari se redicasse la 1861. in favorea natiunalitatiloru d'in tierra, fara indoiera pentru cuventulu ca suprematia magiara lingusiu sentimentulu de natiunalitate a deputatiloru magiari, si guvernulu cu partia sa, crediendu ca pre asta calle, sub velulu suprematiei natiunali a magiariloru, pote cutediá tote, chiaru si restrictiunea libertatiloru in vigore, au pornitu barbatesce pre callea reactiunii. Acesta intentiune regressiva au deschisu ochii deputatiloru d'in oppositiune cari, vediendu pre de o parte pornirea guvernului spre absolutismulu doritu de regimulu centrale, era de alta parte lupt'a cea loiale a deputatiloru natiunali, cari in tote cestiunile de libertate si de reforme liberali au votatu cu oppositiunea in contra guvernului si a partitei salle, incepura a se familiarisá cu cestiunea de natiunalitate, carea in fine si ei o considera de cestiune de libertate si deslegarea ei fericita de unu factoru principale spre consolidarea libertatii constitutiunali si prin urmare a statulu insu-si. Partile respective d'in monologe multoru deputati sunt adeverate puncte de culminatiune alle discursuriloru rostite de d'insii si in asta privintia sunt de interessu pentru noi. Asie intre alti, deputatii : Kállay. (Edm.), Almásy, Helfy, Mocsiari, Szilágyi (Lajos), Irányi, etc. dar mai alesu Dobsiá, au escellatu prin iubi-

rea de dreptate, ecuitate si innaltele sentieminte de libertate.

Pentru ca cetitorii nostri se pota cunosce parerile si convictiunile deputatiloru amici libertatii poporului preste totu, si in parte a libertatii natiunali, vomu face unu spicilegiu d'in cuventarile toturoru deputatiloru, cari au aperatu si sufragiulu universale si drepturile natiunalitatiloru patriei; — vomu face acest'a si cu scopulu, ca se le tienemu in evidentiua pentru intemplanrea neacceptata, dara possibile, candu acesti onorabili deputati realesi pote in sesiunea viitoria si-ar' uita de principiile confessate si de frumosele dechiaratiuni facute in cestiunile de libertate constitutiunale si in acellea de natiunalitate.

Guvernulu si partitei salle i se dede in sied. d'in 8. aprilie, c., occasiunea d'a poté essi cu onore d'in labirintulu in care ratecesce de patru septemane. Deputatulu Helfy, carele luasse initiativ'a la discursurile neterminabili (precum se dice dupa instructiunea lui Kossut) fece propunerea ca incependu de la 9. aprilie, c. in siedintele de ser'a se se pertractadie si se se votedie legile urmatorie : despre cladirile de urgentia in partile inundate alle Banatului, legea pentru colonisti modificata de camer'a boieresca, legea pentru infiintarea universitatii d'in Clusiu si in fine legea pentru cladiria caililoru ferrate fara garantia de procentuare. Inse majoritatea, la annutulu ministeriului, respinse si acesta ultima occasiune si mediolocire d'a face catu se pote intru interessulu tierrei.

Campania electorale in Ispania e terminata si partitele si-secera fructele pre campulu luptei. Cu privire la resultatulu alegeriloru cercula doue versiuni, cari ambele constatate invingerea colatanta a guvernului. Dupa diuariulu „Correspondencia“ s'au alesu 243 candidati guvernamentali si numai 128 opositiunali, era despre 17 nu se scie inea de care partia se voru tiené. D'in contra, d'in Madridu se anuncia in modu officialu, ca dupa cercetarile officiali proportiunea candidatiloru alesi e urmatoria : 229 guvernamentali, 137 opositiunali si despre 18 nu se scie ce credeu politicu voru professá. E de insemnatu, ca partia radicale va representá in camera numai a trei-a parte d'in oppositiune, celalalte doue parti le formeza carlistii si clericali uniti. De altminteza opositiunea e inca destulu de compacta spre a face cea mai mare resistentia, si usioru e posibilu, ca uniunistii si aderintii lui Sagasta au triumfatu pre de tempuru.

Ministru de interne face atenti pre capii juridictiuniloru, ca intentiunea guvernului d'a dispune se se incepa alegerile inca inainte de tempulu recoltei, se pote esecutá numai atunci, candu se voru observá cu strictetia terminii pentru lucrările pregatitorie prescise in art. de lege V. d'in anulu 1848. Daca adunarea generale estra-ordinaria, ce are a se tiené in 22. aprilie a. c., va alege comitetulu centralu pentru conducerea alegeriloru, comitetulu, de-ora-ce legea concede constituirea lui neamenata, se pote constitui inca in acea di dupa media-di, pote numi comisiunile pentru inscrierea alegatoriloru si a se ingrigi despre publicarea incunoscintiaru prescise in lege. Cu privire la terminulu celu mai scurtu de 21 dille, statoritu in numitulu articlu de lege, daca comitetulu centralu a publicatu in 22. aprilie susu numit'a incunoscintiare, inscrierea alegatoriloru se pote incepe inca in 13. maiu; carea, conformu §-ului 14 alu legii, e a se continuá 14 dille, si estu-modu comisiunile de conscriere si-voru poté inchiaia activitatea in 26. maiu. Pana in 29. maiu listele alegatoriloru voru fi sositu la comitetulu centralu, si dupa-ce acestu-a are inca de mai inainte cunoscintia despre acest'a, si va fi orientatu pre deplinu si in privintia primulu terminu alu siedintei, comitetulu centralu se pote intruni inca in 30. maiu; mai departe, dupa-ce pertractarile a supr'a reclamatiuniloru incurse se inchiaia in 8. iuniu, pre bas'a acestoru-a conscrierile se potu numai de catu verificá : si asié observandu-se tempulu necessariu pentru deliberarea appellatiuniloru incurse la ministeriulu de interne, si respectandu-se cu acuretetia terminele susu amintite, alegerile se potu ordoná numai decatu. Dar, pentru ca comitetulu centralu se pota publicá

de tempuru terminulu alegerii, cu respectu la terminulu de 15 dille, prescisu in §-ulu 24 alu legii, ministru de interne nu va intardiála tempulu seu a face despusetiunile necesarie, ca juridictiunile se primesca de tempuru decretulu convocatoriu, privitoriu la deschiderea dietei.

Interpellatiunea deputatulu Demetriu Bonciu cátra ministrii de culte si comerci, facuta in sied. de 8. aprilie, 1872. a camerei deputatiloru.

Onorabila camera! Vou se interpellezu pre dnii ministri de culte si instructiune si de comunicatiune. Obiectulu interpellatiunei mele se referesce la cestiunea scoleloru confessionale. Acesta cestiunea e ponderosa, fiindu ca sum convinsu, ca desvoltarea si innaintarea cultivarei generale si a instructiunei poporului e un'a d'intré obligatiunile cele mai insemnate, atatu ale o. camere, catu si alu guvernului; e ponderosa inse si pentru ace'a, despre ce inca sum convinsu, pentru ca poporele numai prin instructiune si crescere potu ajunge la pricepera chiara a interesselor tierrei si ale statulu, prin urmare deci tienu de necessariu, ca in conducerea instructiunii poporului, guvernulu nu numai se delature pedecele, ci se si spriginesca si usioreze acesta conducere in tote ramurile ei. Intru administrarea trebeloru scoleloru confessionale inse de presinte domnesce una impregiurare forte ingreunatoria, care, dupa esentia judecatu, nu e chiaru cestiune de vietia pentru scolele confessionale, dar' totu-si e ponderosa si infuintatoria asup'a conducerei si administratiunei trebeloru scolarie; acesta pedeca apesatoria deci, dupa a mea parere, trebe sistata d'in punctulu de vedea alu innaintarii instructiunei poporului.

Acesta pedeca, o. camera, consta in acea, ca organele, chiamate spre conducerea si administrarea trebeloru scoleloru confessionale, in corespondenti'a loru officiale nu se bucura de libertatea portulu postale si ca acest'a li e detrasa chiaru in corespondentiile cele mai necesarie, mai ponderosa pentru conducerea trebeloru scolarie.

Pentru inlaturarea acestei pedece, consistoriulu diecesei aradane gr. or. s'a adressatu de doue ori cátra ministru de instructiune, a primitu inse totu-de-a-un'a respunsu negativu, d'in cauza, ca ministru de comerci, conformu ordinatiunei regulamentulu postale, nu pote concede consistoriulu liberulu portu postale.

On. camera! scopulu institutiunei instructiunii poporului trebe se fia universalu, fara deosebire de confessiune si natiunalitate, si asié dara, de institutulu acestu-a cu scopu universalu se tienu atatu scolele poporale de statu si comunale, catu si cele confessionale; prin urmare dar', tote organele scoleloru poporale trebe se se impartesiesca in egala mesura de aceste favoruri ale statulu. Portulu postale deci tocmái asié trebe se atinga pre inspectorii scoleloru confessionale in corespondenti'a loru officiosa cu respectivele comune besericesci, comitete scolarie si presbiterie, precum i atinge si pre inspectorii de statu ai scoleloru comunale in corespondenti'a loru officiale cu respectivele comune si comitete scolarie; ca-ci sustarea legala atatu a scoleloru comunale, catu si a celor confessionale se baseza pre legea de instructiune publica d'in 1868, si ca scopulu ambeloru acestoru scole este unulu si acelu-a-si: educatiunea poporului.

Dar' fiindu ca representatiunile officiali diecesei respective n'au esoperatu de la ministeriu inlaturarea acestei pedece, cutezu a adressá urmatori'a interpellatiune cátra domnii ministri de instructiune si comerci: Considerandu, ca in sensulu art. 38, partea III. a legii d'in 1868, institutetele confessionale pentru instructiunea poporului sunt assecurate prin lege; considerandu, ca, prin urmare, inspectorii scoleloru confessionale in corespondenti'a loru referitoria la conducerea si administrarea trebeloru acestoru scole, conformu principiulu si interessulu instructiunei poporului, tocmái asié trebe se se bucura de liberulu portu postale, pre cum se bucura de acestu-a si inspectorii scolarie denumiti de ministru in corespondenti'a loru officiale cu comunele si comitetele scolarie.

Inspectorii scoleloru confessionale inse sunt eschisi de la liberulu portu postale si la representatiunile repetite in asta privintia de consistoriulu diecesei aradane gr. orient. ministru cultelor a respunsu, ca ministru de comerci, in intielessulu regulamentulu portulu postale d'in 2 octombre 1865, nu pote concede liberulu portu postale pentru inspectorii scoleloru confessionale, in corespondenti'a loru officiale neci cu presbiterie, neci cu comitetele besericesci, neci

cu învețitorii și, preste totu, neci pentru trimiterea epistolelor recomandate s'au a cărilor și a altor tiparitură.

I. Întrebu deci pre dlu ministru de instrucțiune: că considera dsa restringerea corespondinței libere, adică negarea liberului portu postal în trebele scoleloru confessionale compatibile cu caus'a progresării instrucțiunii poporului și cu chiamarea înaintării și spriginirii creșterii poporului? și dacă nu o considera de atare, are de cugetu dlu ministru, în întielegere cu ministrulu de comerț, a dispune, că până cându se va regulă cestiunea liberului portu postal pre cale legelatoria, fără de osebire de confesiune s'au nationalitate, organele scoleloru confessionale și, preste totu, ale instituteloru pentru instrucțiunea poporului, asiè dara și inspectorii scololoru confessionale în corespondenția loru oficiale s'au se bucură de liberulu portu postal?

II. Pre dlu ministru de comerț inse lu-întrebu: dacă are de cugetu a presentă camerei unu proiectu de lege referitoriu la regularea liberului portu postal, conformu relațiunilor și cerințeloru țierrii noastre, și dacă e aplicatu a sistă și până atunc restringerea daunosa a liberului portu postal pentru corespondențele oficiale ale officieloru și organelorū instituteloru confessionale de instrucțiune?

Diariulu „Romanulu“ publica în editiunea sa de la 24. martie st. v. una corespondință d'în Vien'a, d'în care e stragemu urmatoriele:

Corespondințele vorbindu mai întâiu despre luptele înveșinate între reacțiune și libertate în Ungari'a, Croati'a și Boemi'a, continua: diariile d'în Transilvani'a și mai multe corespondințe private ni aduseră nescie sciri atātu de fatale, în cătu la citirea lor e dificilă a nu crede, că acea țiera și majoritatea locuitorilor ei nu s'ar află în agonia.

Este constatatu pre deplinu, că ministeriulu ungurescu și majoritatea actuală a țierrii d'în Pest'a, îngrigită de obstinat'a pasivitate a Romaniloru, s'au determinatu a o infrange cu ori ce pretiu. Inse aginții opozițiunii unguresci totu nu lasă în pace pre Romani.

Insu-si domnulu Tisza, care mai înainte pronunță cu grătia numele de Romanu, asta-di întinde și ar' vrè s' stringa man'a toturor Romaniloru, pre cari crede în stare d'a influență asupr'a poporului.

Pre d'alta parte dd. I. Horváth, N. Papp, Mákray și alti multi, alérga d'într'unu tienutu într'altulu cu scopulu d'a cascigă pre Romani în partea lor.

Până în Februariu a. c. centrurile de agitațiune între Romani transilvani erau numai dou: Sibiuulu și Brașiovulu.

De cându parti'a guvernamentală a începutu a fi îngrigită, că nu cum-va opozițiunea s'o tratésca, aginții ei lucrăza prin tote punctele țierrii cu neadormire, ér' în unele locuri se isbescu în capete cu opoziționalii.

Unu esemplu, forte curiosu, d'acést'a natură avemu d'în Blasiu.

Acestu orasielu, acést'a mica Atena a romanismului transilvanu, remasese până acum scutitu de tentatiunile politice unguresci absorbitoare. Inse în d'ilele trecute lumea tū martura la una scenă care, în impregiurările de tacia, ni se pare tragi-comica.

Unu advocatu, a nume Brendusianu, venit d'în Ungari'a și asediatu acolo, sciè s'au s'au maseze multu timp simptomele sale unguresci și anti-transilvane. De cându se desbata inse legea electorală în diet'a unguresca, vrendu a surprinde inteligința romana d'în Blasiu, convocă una conferință, în care propuse că Romanii s'au subscria una adresă de recunoștință cătră căți-va deputati unguresci d'în Pest'a, pentru că, în fierbințiu'a discutiunii, li scapase și căte unu cuventu în favoarea elementului romanu.

Se pare inse că domnulu Brendusianu, în acele momente, uitase că se afla în Blasiu, ér' nu în Orade și nici macaru în Aradu, cu atātu mai puțin în Satu-Mare s'au în Maramuresiu. Afara d'acést'a d-lui mai perduse d'în vedere și una alta impregiurare. Asta-di, că și în anul 1865, se afla și la Blasiu doi candidati de episcopiu, precum se afla alti doi și la Sibiu. Firesce că nici unu candidat de episcopiu nu va cuteză s'au voteze în timpuri asiè de critica adrese de multanire barbatiloru d'în opozițiune, că s'au straga asupr'a capului lor man'a și resbunarea ministeriului.

Au nu sciam ei, că pre episcopulu de la Logosiu lu facu comitele Andrásy ce'a ce este, după simpl'a recomandatiune a unei domne de rang inaltu, cu manifest'a calcare a dreptului electoral, ereditatu d'în anticitate în bescric'a orientale?

Acestu incidentu inse mai avu și unu altu efectu, forte neplacutu.

De la 1848 încoco Romanii transilvani, în cestiunea natională, au nutritu ore-si-cari presupunerii asupr'a Romaniloru d'în Ungari'a, pre cari i țieneau că pré inclinați cătră elementulu asiaticu, d'alu carui-a spiritu se credu a fi ore-cum infectati.

D'în fatalitate, cu procederea d'în Blasiu, vechi'a presupunere s'au redescoperitu într'unu gradu cu multu mai mare de cătu ar' fi creditu cine-va.

Mai adaugemu la acestea că, d'în întemplantu, ambii mitropoliti d'în Transilvani'a sunt nascuti și crescuti în Ungari'a, de ace'a ori ce acțiune a lor pre teremulu politicu este supraveghiatu cu multa neîncredere.

Acést'a neîncredere s'au descoperitu și mai multu prin

colectiunea colosale care se face între toti episcopii, în favoarea partiței guvernamentale, cu scopu d'a cumperă voturile.

Nescie persoane demne de credință ne asigura, că list'a de subscripțiune pentru acea colectă a începutu-o arhiepiscopulu primatu Simor de la Strigoniu, daruindu sum'a de 100,000 florini, după care urmăza alu douilea cu 60,000, alu treilea cu 40,000, și asiè mai departe.

Ce felu de sume se voru cere și de lu archiereii romani pentru acestu scopu? Vom vedè mai târziu.

S'au nu creda inse nimene, că aceste sume aru fi esorbitante, pentru că existe unu vechiu usu în Ungari'a d'a se cumperă voturile nu numai pentru dieta, ci și pentru funcțiunii municipale, fără nici una muștrare de conștiință.

Fortè bine d'înse unulu d'în magnatii Ungariei, în diariulu guvernamental „Korunk“ d'în Pest'a: „Poporulu nostru, prin urmăre și alegătorii, în marea lor majoritate, se adă pre trépt'a cea mai inferioară a culturii, aproape de animalele nerationalabile, în cătu, de parte d'a sciè s'au pretinuesca drepturile cele mai sublimă, le vinde pre o bagatela la demagogi de nimicu. Asiè dar' dacă eu cumperu voturile țieraniloru, și ale burgheșii sermano, li facu cu acést'a unu mare bine. Si plătescu pentru unu ce pre care ei nu sciè s'au pretinuesca de locu.“

Alte diariile d'în Pest'a ne asigura, că colectele de corupțiune au s'au tréca preste 3 milioane florini, mai alesu că și una persona de inaltu rang a promis unu milionu.

Prefectulu d'în districtulu Fagarasiulu i-se voru trimitte d'asta-data sume cu multu mai considerabile de cătu în 1869, pentru că scopulu este d'a se alege și în acelu districtu, curatu romanu, doi magnati unguresci.

Camillu.

Camer'a reprezentanților Ungariei.

Siedința de la 9. aprilie, 1872.

Presedintele P. Somssich deschide siedința la 10 ore a. m. D'într' ministrii sunt de facia: Bittó, Tisza, Tóth și Lónyay.

După verificarea procesului verbalu d'în siedința trecută se presentă mai multe petițiuni, cari se trecu la comisiunea petiționară.

Mai multi deputati interpeleza în diferite cauze pre ministrii de interne, comunicațiune și justitiă, despre a caror respunsuri camerei iè actu.

Colomanu Széll, raportoriulu comisiunii financiare și pentru călile ferrate, presentă raportulu acelei comisiunii, care se va tipari.

Paulu Hoffmann pune pre birouriulu camerei raportulu comisiunii de 12 despre natura juridică a fondurilor publice, administrate de ministrulu cultelor. Raportulu se va tipari.

După ace'a presedintele, scolandu-se de pre scaunu, anuncia camerei, că arhiduces'a Gisela, fiică cea mai betrana a imperatului, s'au logoditu cu Alteti'a Sa regala, principele Leopoldu de Bavari'a, și propune, că camerei s'au tramita una deputatiune la imperatulu spre a i esprime fericitiunea și gratulatiunile camerei. Propunerea se primesce cu vite aclamatiuni, numai Adamu Lázár se dechiara contr'a ei.

Camer'a trece apoi la ordinea d'ilei și continua desbaterea specială a supr'a proiectului de lege electorală.

Sigismundu Popu face nescie observări personale la discursulu lui Degré și voteza pentru testulu comisiunii centrale. — Paulu Jambor și Ionu Vajda pledeza pentru suffragiulu universalu, și cu acést'a siedința se redica la 2 ore d. m.

Siedința de la 10. aprilie, 1872.

Presedintele Paulu Somssich deschide siedința la 10 ore a. m. Guvernulu a fostu reprezentatu prin ministrii: Lónyay, Kerkapoly și Pauler.

După verificarea procesului verbalu alu siedinței trecute se presentă mai multe petițiuni, cari se trecu la comisiunea petiționară.

Nicolau Maximovics interpeleza pre ministrulu de financie dacă voiesce s'au delibere cătu mai curundu și în modu favoritoriu petițiunea cetății Zomboru, adresată dsale în lun'a lui iuniu a. tr. în privința ertării contribuțiunii? mai departe, dacă are de cugetu a face s'au se sisteze numai decătu despusețiunile luate de directiunea financiară d'în Segedinu cu privire la esecutiunile pentru încassarea contribuțiunii? și în fine dacă are cunoștința ministrulu despre abuzurile ce le comite unu esecutoru de contribuțiune de pre teritoriulu directiunii financiare d'în Segedinu cu ocașiunea încassării intereselor provenitorie d'în intardfatele solviri ale contribuțiunii?

Presedintele propune membrii comisiunii, care are s'au duca Majestățiloru Lorū fericitiunile camerei pentru incredințarea arhiducesei Gizella. Comisiunea va fi condusa de presedintele camerei.

Ministrulu de financie Kerpapoly respunde la interpellatiunea deputatului Maximovics. Oratorele e gal'a a lu' în dreptă considerațiune petițiunea cetății Zomboru, inse mai întâiu trebuie s'au constate factulu, și îndată ce se va întemplantă acést'a, petițiunea se va delibere în celu

mai scurtu tempu. Guvernulu nu potè sistă esecutiunea ordinală cu privire la încassarea contribuțiunii, de-ora-ce statulu are trebuintă de bani, și afara de ace'a esecutiunea s'au ordonatu numai contr'a acelor-a, cari în anulul tr cutu au remasu în restanță cu întreg'a lorū contribuțiune. Despre abuzurile ce s'au fi comis cu ocașiunea încassării contribuțiunii, oratorele n'are neci una cunoștință, că-ci la guvern n'au încursu neci unu gravamen.

N. Maximovics e mulțumitu cu respunsulu ministrului datu la întrebarea d'antăiu și d'în urmă; cu privire la întrebarea a dou'a dorește că ministrulu s'au ordone investigațiune. — Camer'a iè actu despre respunsu.

Macsimilianu Uerményi pune pre birouriulu camerei consemnatiunea 62. despre petițiunile pertratate de comisiunea petiționară.

Paulu Térey presentă raportulu comisiunii economice despre bugetulu camerei pre lun'a lui aprilie. Raportulu se va tipari.

Ladislau Kvaszay pune mes'a camerei raportulu comisiunii centrale, privitoriu la proiectele de lege despre înființarea tribunaleloru în Siomcut'a-Mare și Satu-Martinu. — Carolu Stoll presentă votulu separatu alu secțiunii VII privitoriu la înființarea tribunaleloru în Siomcut'a.

Macsimilianu Uerményi propune a se tramita la secțiunii proiectele de lege despre construirea căliloru ferate Iaurinu-Oedenburg-Ebenfurt și Oedenburg-Posoni-Lundenburg. — Propunerea se acceptă.

După ace'a Camer'a trece la ordinea d'ilei: pertraterea proiectelor de resoluțiune a lui Colomanu Tisza, despre ajutorarea celor esundati, și a lui Helfy, privitoriu la statorirea ordinea d'ilei.

Propunatoriulu d'antăiu si-retrage proiectulu seu de resoluțiune; Ignatiu Helfy si-motiveza apoi propunerea sa, camerei inse o respinge.

Urmeza la ordinea d'ilei: desbaterea specială asupr'a proiectului de lege electorală. Ludovicu Dobsa voteza pentru suffragiulu universalu, Stefanu Majoros pentru propunerea lui Madarász, și cu acést'a siedința se iuchia la 2 ore d. m.

Pest'a, în 26. mart. 7. apr., 1872.

Stimate Dle Red! În Nr. 33. „Feder.“ au aparatu unu articulu sub titulu „Întielegere“ cu semnatura A. . . .

În acestu articulu se amintesc și „Reuniunea natională aradana“ și se d'ice, că reuniunea și comitetele ei nu au dezvoltatu vre-o activitate mare sub decursulu organizării municipale; — mai departe se cuprinde în acelu articulu și urmatoriulu pasu: „dacă conferința alegătoriloru d'în partid'a drépta, adică deachiana, au voit s'au ni mai conceda unu postu însemnatu, dacă romanii se voru învoi s'au fie alesu s'au d. N. s'au B., care cestu d'în urmă e presedinte comitetulu centralu alu reuniunii natională, deci e și conducatoriulu nationalu — acést'a n'o întielegu fara a presupune, că deachistii guvernamentali considera pre D. B. totu că și pre N. de allu lor.“

La acea ce se d'ice despre activitatea reuniunii natională și a comitetelor ei, nu voiescu a reflectă, că-ci ce activitate au dezvoltatu reuniunea și comitetele ei, ace'a o dovedescu faptele complinite; inse la pasulu unde se d'ice: „că partid'a deachiana au voit s'au ni mai conceda unu postu însemnatu, dacă romanii se voru învoi s'au fie alesu s'au N. s'au B., care d'în urmă e presedintele comitetulu centralu — și că deachistii considera pre D. B. totu asiè că pre N. de allu lor.“ — trebuie s'au reflectedi, că-ci acelu pasu se ocupa cu persona mea, de-ora-ce eu sum presedintele comitetulu centralu, prin urmăre și D. B. — în interesulu adeverului, și că opiniunea publică în acést'a privință s'au nu fie sedusa prin astfelu de comunicate neadeveritate — s'au nu d'icu tendentioase — trebuie s'au dechiaru: cum-că despre candidarea și alegerea mea la cutare postu nici cu N., nici cu altulu nu a fostu vorba, dar' nici că am competatu la cutare postu. Éra deachistii cum me considera pre mine că sum allu lor s'au ba, — aceea e treb'a lor, dara de care partidă me țien eu, ace'a era-si faptele dovedescu.

Deci dara dnulu autoru allu articulu „Întielegere“ s'au nu e informatu bine despre treb'a organizării discuse în Aradu, s'au se afla în ratecirea.

Primiti, Daule Redactoru etc.

Demetriu Bonciu, deputatu.

De pre malulu Crasnei, aprilie 1872.

Cestiunea cea mai importantă, la care de unu tempu încoco au începutu a cugetă seriosu tote poporele, ce aspirédia la unu venitoriu mai ferice, e cestiunea instruirii poporului. Cultura și éra cultura, se aude asta-di resunandu d'în tote părțile. Da, cultura, că-ci cultur'a e foculariulu la a carui-a radia se topește gros'a ghiată a obscurantismului perniciosu, ea e meduloculu prin care se potè deschide calea fericirii unui poporu, inse cultura natională s'au mai bine stămu în întunereculu în care, espusi de vitreg'a sorte, orbămu de sute de ani, aperiandu-ni totu-si în toti tempii fatali tesaurulu celu mai scumpu: religiunea limb'a și nationalitatea.

Avendu în vedere legea de instrucțiune d'în 1868 cu

intentionile ei de a preface scolele populare in institutiuni desnatuionalisatorie pentru poporu, voescu a face cunoscutu on. lectori ai acestui pretiuitu diurnalu starea scolei gr. cat. romane d'in Varsioltiu (Cottulu Crasn'a), care singuru numai d'in caus'a nepasării factoriloru chiamati a conduce destinele ei, se afla in statulu decadentiei. — Comun'a Varsioltiu adeca numera la 1000 suflete, d'inte cari $\frac{2}{3}$ sunt unguri, ér a $\frac{1}{3}$ parte romani. — Acesti d'in urma sub conducerea bravulu fostu acolo preutu A. Aciu inca inainte de fabricarea legii d'in 1868 au inceputu a cugetá seriosu la puse-tiunea ce diisii ocupa in comun'a cu majoritate ungurésca si a se ingrigi de starea scolei lor. Asie inca la anulu 1860 succediendu-li a cascigá o parte d'in interusuriulu imprumutulu natiunali l'au donatu pre séma scolei, facundu astfelu una fundatiune de 120 fl. v. a. — D'in anulu 1860 pâna la anulu 1869 nu s'au capetatu nimic'a pre séma scolei, cá-ci comun'a a trasu totu interusuriulu la sine; in 1869 inse, in urmarea repetiteloru incercári li-a succésu a storcea una decisiune, in intielesulu carei-a se se iée diumetate d'in interusuri de la comuna si se se impartiesca intre confesiuni.

Asie poporulu romanu, in intielesulu acestei-a, a primitu la anu, in proportiune cum a contribuitu, $\frac{1}{4}$ parte d'in diumetatea interusuriulu, adeca vr'o 15 fl. si cáti-va cruceri care aseminea i-a donatu pre sém'a scolei. Trebele mergeáu forte bine, scol'a de Varsioltiu érá una scola de modelu, ceea ce insu-si inspectorele cottense a marturisitu cu ocaziunea visitatiunei facute.

In anulu 1870, cu ocaziunea stramutarei fostulu preutu A. A. la alta parochia, s'a aflu unu capitalu scolariu de 340 fl. v. a.; suma destulu de considerabile in una comuna asie neinsemnata.

S'au schimbatu relatiuni, loculu conducatoriulu bra- yu a fostu cuprinsu prin unulu care, de-si omu nou, teologu absolutu, totu-si nici cá se pote numi conducatoriu alu poporulu, de-ora-ce ni e in stare a se conduce nici pre sine insu-si. Poporulu si-a capetatu de preutu pre I. Barboviciu, care nu mai are grige de scola, beserica, oficiu. Nu voescu a me demite in specificarea fapteloru ale acestui preutu, contrarie demnitáti preutiesci, cá-ci sciu cá prin acést'a nu voiu face nici unu servitiu placutu on. cititori, precum nici ajutoriu causei, atât'a totu-si voiu amintí, cá aceea scola lasata in ingrigirea lui e perduta.

Intr'aceste ungunii voindu a profitá de starea cea delasata a scolei romane, si-au dechiaratu scol'a de comunale, voindu a trage si pre romani dupa ei. Au adusu decisiune, prin care totu interusuriulu imprumutulu se donea pre sém'a scolei comunale; si romaniloru, precandu acum'a li-ar' compete $\frac{1}{4}$ parte d'in intregu interusuriulu, nu li dau nimica, sub pretestu cá ar' fi asistatu la dechiararea scolei comunale. Nu va trece multu, séu pote cá si pâna acum'a au inceputu a face pretensiuni si la fundatiunea ce poporulu romanu in decursu de-cáti-va ani, cu multa sudore a pastratu-o in favorulu scolei romane. — Cum-cá dechiararea scolei comunale, cu privire la romani, a decursu in modulu prescriu prin lege, nu se pote dice, de-ora-ce nu ni potemu inchipul cá 2—3 romani ce pote au fostu de facia, cari de altmintrelea nefiindu cunoscuti cu starea lurului, nici cá au sciutu cá unde se afla: se fi potutu representá intrega confesiunea.

Cá preutul, de-si indemnatu chiaru si de poporu, se fi facutu ce-va protestu contra unei astfelu de procedur, neci vorba.

E de insemnatu cá, de-si de prezentu comun'a romana nu are invetiatoriu abilu, dar' are edificiu scolaru corespunditoriu legii, impreuna cu tote apertinentele necesarie in jurulu lui, ceea ce e raritate a vedé chiaru si in comunele cele mai avute, trebeu se miba una fundatiune preste 400 fl. v. a., ba ce e mai multu poporulu incepundu a fi ingrigitu de crescerea filoru sei, e aplecatu a redicá salariulu invetiatoriulu la 150 fl. v. a.; si astulelin a-si sustiené caracterulu confesionalu alu scolei, ceea ce e si cu potentia, de-ora-ce la noi invetiatoriu destulu de abili de prezentu servescu pre langa unu salariu si mai micu decâtu acestu-a.

Se pote afirmá cá tota siguritatea, cá remanendu lucrulu in statulu de acum, dílele scolei romane sunt numerate, cá-ci altu-cum nu ni potemu esplicá impregiurarea cá, pre candu in alte locuri n'ai poté duce vr'unu jude ceruale in scola neci cu funea, acést'a si in septemanile trecute avu onorea a fi cercetata.

Comunicandu aceste n'am avutu alta intentiune decâtu a atrage atentiunea nou deaumitulu d. protopopu I. Lemoni a supr'a starei acestei scole, si sum convinsu, cá Dsa va luá mesurile necesarie pentru cá fiii acestui poporu se fi crescuti in scola confesionala romana.

Selagiu, in lun'a lui aprilie, 1872.

Comitetulu reuniuniloru invetiatoriloru romani selagiani si-a tienutu in 20 martie a. c., in Siumleu, sub presidiulu Red. D. Demetriu Coroianu, a 2. siodintia.

Cu ocaziunea acést'a, acestu comitetu, dupa ce au luat spre sciintia starea casei reuniunii, dupa ce s'a consultatu despre agendele curinti ale ei, au purcesu la defigerea tempului pentru tienerea adunării generali d'in anulu acestu-a. Adunarea generale trecuta adeca defigandu comun'a Basesci cá loculu tienerei adunării generali d'in anulu

acestu-a, detiermurirea tempului o a lasatu in liber'a dispusetiune a comitetulu, care cu ocaziunea acést'a a decisu diu'a de 13/1 Maiu a. c. — E de insemnatu cum-cá, precum s'a mai amintitu in colonele acestui pretiuitu diurnalu, invetiatoriu Subcodrulu, unde se afla si comun'a Basesci, au doveditu pâna acum'a puina interesare facia de acést'a Reuniune. Adunarea generale n'a voitu inse a presupune cum-cá dora in intregu Subcodrulu nu s'ar aflá invetiatori, caroru-a jacundu-li la anima starea loru propria, si considerandu sublimulu scopu alu acestei reuniuni, se se interesedia si se concluce la inaintarea ei; si chiaru d'in acestu punctu de vedere purcediendu prin defigerea loculu cu comun'a Basesci, au voitu a dá ocaziune confratiloru Subcodreni a se inolá sub stindardulu cu devis'a: „perfectiunare propria si asecurarea stării materiali.“

Acuma, colegiloru Subcodreni! de la voi, care sunteti chiamati a duce rolulu principalu in acést'a reuniune, aterna cá dins'a se fia bine primita in comun'a Basesci; de la voi aterna, cá corporatiunea invetiatoresca selagiana in diu'a de 13. maiu se fie judecata de una corporatiune ce se interesedia de sine, de viitorulu seu, plina de viétia, démna de unu viitoriu mai ferice, séu vice versa. „Ajuta-te cá si Ddieu te va ajuta,“ e dísa comuna. Da, se ne ajutámu noi pre noi insi-ne, se ne nesuimu adeca a inaintá spiritual-minte, se facemu si noi cele posibile pentru imbunetáirea stării nostre materiali, cá-ci numai asié vomu poté de o parte corespunde cu acuratetia sublimiei nostre chiamári, ér de alta parte dá impulsu poporulu a se interesá de starea nostra si in legatura cu acést'a de starea scoleloru, numai asié, fiindu una corporatiune compacta, vomu poté ocupá loculu ce ni compete in societate.

Cu privire la diu'a de 13. maiu s'a decisu a se cercá prin presidiulu reuniunii, d. protopopu d'in locu precum si antisti'a comunale, cá se binevoiesca a ni intinde succursulu potentiosu pentru tienerea adunării, si respective a se ingrigi despre localitate, cuartire pentru invetiatori, si altele ce s'ar' vedé de lipsa, si sperámu cá facia cu acést'a cauza atât'a D. protopopu, cátu si antisti'a comunale va face cele posibile.

Comunicandu aceste me temu se nu fimu suspiciunati cá amu trecutu cu vederea pre D. Georgiu Popu, cunoscutulu posesore in Basesci. Nu, ci multu mai multu suntemu convinsi despre marinositatea, interesarea de caus'a scolariatiunale a Dui Georgiu Popu, care de altmintrelea e si presiedinte onor. alu Reun. nostre, decâtu se potemu dubitá cá Dsa, care in totu momentulu a privitu caus'a natiunale mai pre susu de ori-ce interesu particulariu, nu ni va intinde succursulu potentiosu.

Sé sperámu, cá diu'a de 13. maiu in Subcodrulu celu umbrosu va fi pentru Reuniunea nostra una dí de placuta aducere aminte.

Margáu, in marte, 1872.

„Beata simplicitas.“

Dupa ce „unu invetiatoriu de sub Vladés'a“, care e si respectivulu caletoriu, in Nr. 28. díto 8/20. marte a. c. aducendu inainte una parte d'in respunsulu meu, datu publicitáti facia cu brav'a comuna a Margáului, aparutu in Nr. 12. „Feder.“ la acușele nedrepte facute si aruncate in Nr. 3. a. c. alu acestui diurnalu, trecundu cu vederea esenti'a, se acatia totu de scola cá orbulu de gardu, ba incepe a insirá tute dupa informatiunile date de ore cine-va, díce cátra fine cu privire la tabelele animaleloru: „e dreptu cá sunt nesce tabele ungresci, donate de ministeriu, cu scopu cá pre candu va urmá si a 3. admonitiune se fie tote de timpuriu pregatite, adeca magiarisare completa“, etc.

Mai inainte de tote debue se premitu, cá daca cu acést'a ocaziune me vedu éra-si necesitatu a efi la publicitate si a me luptá pentru dreptu si dreptate, de la care nece una data nu me voiu abate — acést'a o facu acum cá se-mi aperu scol'a confesionala locale de una patá asié negra pre nedreptu aruncata a supra-i, care pata nerefranta ar' poté veni mai lesne credibila. — Hei! Dle „unu invetiatoriu“ nu am mancarimea d'a me acatiá de persone, dara me dore de lucrulu intortocatu, candu vedu cá se espune dupa cum nu este. — Deci dle „unu invetiatoriu“ insemnati si acést'a cu privire la fals'a-ti impartesfre, cum-cá: in scol'a confesionala gr. cat. a Margáului se afla Tabelele animaleloru procurate de cátra Pré Veneratulu Ordinariatu in urm'a Cerculariulu Me-trop. Nr. 2256. díto 21. novembre 1870. si curentatu in intreg'a archi-dieceasa, adeca Tabelele animaleloru este in Sabinu, la Iuliu Spreer, librariu, cu denumirea animaleloru in limb'a romana — éra nu precum díci Dta d. invetiatoriulu de sub Vladés'a, cá avem tabelele animaleloru donate de ministeriu, cá-ci acést'a brava comun'a nu primesce, ba nece a primitu veri una data grat'a si mil'a ore cui, cu atâtu mai vortosu acelor ce venedia in tulbure, — se vede dara d'in acestea cá curvintele Dtalle dnule „unu invetiatoriu“ sunt contrarie adevérulu, si prin urmare devini de minciuna, si fiindu-cá minciun'a nu este demna de omu, pentru-cá celu ce vatema adevérulu, vatema pre domnedieu, si se vatema ineu-si pre sine, vorbindu si impartesfndu ce-va in contr'a conscientiei sale, — precum facusi Dta prin impartesfrea-ti d'in cestiune, cu tote cáte sciu ce pasere sci, de-si

te-ai schimbatu la pene, — prin scoterea la tergu de nou a monetei false, te ogu nu jocá de frica pre nimica, ci vina la Margáu si vedi. Asiu dorí totu-si se sciu in ce periculu am adusu scol'a d'in Margáu? Au dora Dta d. invetiatoriu daci rolulu lui Iud'a Iscarioteanulu, cá-ci eu nu sciu se fiu tamaiatu vre-una data ambitiunei si arogantie cutarui si cutarui, ci sciu ace'a cá s'a facutu atât'a cátu-s'a potutu.

Mai trageti sema d. „unu invetiatoriu“ cu amicu-ti iubitu, si maturati-ve mai antáiu inaintea casei proprie apoi vedeti gunoifulu inaintea casei altoru-a.

Ce se tiene de ingagiamentulu, ce se vede a-lu fi luat asupra-si d. „unu invetiatoriu“ de la amicu-lu seu, me temu, cá nu preste pucinu tempu se-i dée ocaziune de a se trefi d'in somnulu celu de amagire, in care intre visuri dulci se resfacia si resbolesce, — si se fie silitu a-si bate pieptulu strigandu d'in gur'a sierpelui: „mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa.“

Atát'a mi-tienu de detorintia d. „unu invetiatoriu“ a-ti reflectá facia cu tabelele animaleloru; éra ce se tiene de celelalte nu aflu consultu de a ti-le impartesi, fiindu acestea una bucata pre delicata de stomaculu Ddale.

In urma te provocu, cá daca negotiulu domniei tale e adevératu si nu falsu, — stái langa elu cu numele celu adevératu, nu una data cá unu caletoriu, alta data cá unu invetiatoriu; nu te ascunde dupa culis'a pseudonismulu, cá-ci esti cunoscutu de pre pene ce pasere esti, dara pâna candu pre terenulu publicitáti te vei presentá cu larr'a, si nu cá barbatu, cu frante serina, si sub nume adevératu, pâna atuncia, ne respundiendu-ti la celea rezervate, te voiu numi unu calumniatoriu malitosu si flutare raticitu.

Alessandru Fodoru,
parocalu si directorele scol. confes. gr. cat.
a Margáului.

VARIETATI.

*(Curtea de jurati) d'in Bucuresci a acbitatu in 23. marte st. v. pre dlu I. G. Valentinu in processulu de pressa intentatu, pentru cá in calitate de directoru alu „Suveranitati natiunale“ a publicatu una epistola anonima, prin care noue senatori erau acușati de mituire, spre a votá concessiunea Blechröder.

*(Literariu) Primámu Nr. 3. alu interessentei Reviste bilunarie „Transactiuni literarie si scientifique“, ce apare sub directiunea dloru D. Aug. Laurianu si Stef. C. Michailescu. Sumariulu acestui Nr.: G. Tiberghienu: Sociologia. — Instructiunea primaria obligatoria (Inchisare); G. Sionu: Teatru classicu. — Misantropulu lui Molière primulu actu (traducere in versuri); D. I. Ghica: Filosofia pedagogica. — Universitátele, rolulu si utilitatea loru; Stef. C. Michailescu: Fisica matematica. — Una lege matematica intre latitudine si lungimea pendului. — Aplicatiune: lungimea pendulei si intensitatea gravitáti pentru punctulu geograficu Bucuresci; V. Valmont: Spionulu prussianu (Romanu englesu, traducere de *) — Abonamintele se facu la Administratiunea Revistei, Bucuresci, callea Mogosioi, Nr. 7. Pretiulu pre unu anu 30 lei noii, pre lune 16 l. n.

*(Judecata martiale a ucidiatoriiloru de ostatici.) La 12 Martie a inceputu la Versailles judecat'a celorlu ce au luat parte la macelulu d'fn strad'a Haxo, de la 26 Maiu annulu trecut. Victimele erau 35 gendarmi, 10 gardisti, 10 preoti si 2 laici. In diu'a mentionata se adu assera 60 federati d'in diferite batalione, cu unu officeru in frunte, inaintea temnitiei, avendu unu ordinu alu lui Ferré, care cereá 50 ostatici, cá victima. Directorulu temnitiei depuse in man'a siefulu de brigada o lista pre care erau insemnate vre-o 12 séu 15 persone d'in sectiunea 4; acestu-a intrá intr'o sala, unde erau aretati, si strigá: „Bagati de séma, mi-trebué 15; puneti-ve in ordine si raspundeti!“ Este naturalu cá sermanii ostatici tremuráu de téma, aveau inse destula potere, spre a nu si aretá frie'a loru. Se preparara a mori in resignatiune. Unulu d'inte ei, tat'a lui Brughi, alu carni nume nu se pronunciasse correctu de cátra brigadieru inainta, se uitá singuru in lista, si díse: „Eu sum!“ — Doi pasi mai in drept'a stá parintele Guerin, langa Chevrieru, profesorulu la liceulu Vanves, si se decise a raspunde si a mori pentru acestu d'in arma. „Ai nevasta si copii,“ i díse, „legature, cari nu se rupu de cátu cu dorere; eu voiu se te scapu; sum imbracatu cá si d-ta, cá laicu; nu o se se verifice identitatea nostra. Las-me se mori pentru d-ta.“ Chevrieru nu vol se primesca; dara d'in norocire nici unulu, nici altulu nu a fostu luat. Se voru ascultá cá martori; directorulu de temnitia, díce, cá ostaticii, ce s'au luat de cátra federati au fostu in numeru de vre-o 50. — Acést'a trupa plecá dara la 4 ore dupa media-straversá strad'a Roquette pâna la cimitirulu Père-Lachaise, apoi luá drumulu preste bulevardulu Ménilmontant pâna la Bellville. La sioséu'a Ménilmontant dederu preste o baricada, care érá aperata de federati d'in batalionulu 174. Officerulu, care comandá trup'a, mai cerú cáti-va omeni de la comandantulu baricadei. Acestu-a i dede 8 omeni; astu-felu plecá trup'a inainte pâna in strad'a Puebla si de aci la primári'a d'in Bellville. Aici érá cuartirulu generalu alu membrulu de comuna.

